

1. ΚΕΙΜΕΝΟ

Μακρυγιάννης: “Απομνημονεύματα”

(Κ.Ν.Λ. Α΄ Λυκείου σσ. 185-188)

2. ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ ΕΡΩΤΗΣΕΩΝ

2.1. Παραδείγματα ερωτήσεων ελεύθερης ανάπτυξης

1. α) Ποιες σκέψεις διατυπώνει ο Μακρυγιάννης στο εξεταζόμενο απόσπασμα;
β) Με ποια αφορμή έγραψε αυτές τις σκέψεις;
2. α) Ποια γνώμη έχει ο Μακρυγιάννης για την ανάμειξη των ξένων στα πολιτικά πράγματα της χώρας του;
β) Τι εξαιρεί από τη δράση των αγωνιστών;
3. Ο Βλαχογιάννης επιγράφει το περιεχόμενο της ενότητας στην οποίαν ανήκει το εξεταζόμενο απόσπασμα “Γενικές σκέψεις”¹. Ανταποκρίνεται ο τίτλος αυτός στο περιεχόμενο της ενότητας; Εξηγήστε.
4. Τι δηλώνει ο υπότιτλος της ενότητας: [Τετοι΄ αρετή έχουν τέτοια φώτα μας δίνουν]; Πώς συσχετίζεται με το περιεχόμενο της εξεταζόμενης ενότητας;
5. α) Από πού νομίζετε ότι αντλεί τη “σοφία” του ο Μακρυγιάννης;
β) Με ποιο κριτήριο, κατά τη γνώμη σας, “ανθολογήθηκε” το συγκεκριμένο απόσπασμα από τα απομνημονεύματα του Μακρυγιάννη;
6. Ο Σεφέρης στη μελέτη του για το Μακρυγιάννη² αναφέρει ότι: “ Η λαϊκή παιδεία δε σημαίνει μόνο να διδάξουμε το λαό αλλά και να διδαχτούμε από το λαό”. Πώς σχολιάζετε τη γνώμη αυτή με βάση την παιδευτική αξία του συγκεκριμένου αποσπάσματος;
7. α) Ποια συναισθήματα εκφράζει ο Μακρυγιάννης για την προγονική αρετή;
β) Ποια είναι η συλλογιστική που ακολουθεί ο στοχασμός του;
γ) Ποια επιμέρους θέματα σχολιάζει;
8. Ποιος, κατά το Μακρυγιάννη, πρέπει να είναι ο ρόλος των “προκομμένων” ανθρώπων στη ζωή του λαού;

¹ Βλ. Γ΄ κεφ: Απομνημονεύματα Στρατηγού Μακρυγιάννη, επιμέλεια - εισαγωγή Ι. Βλαχογιάννη.

² Δοκίμες, Α΄ τόμος, εκδ. ΙΚΑΡΟΣ, Αθήνα, 1974: Ένας Έλληνας ο Μακρυγιάννης σσ. 228-263.

9. α) Ποια είναι τα κύρια χαρακτηριστικά της γραφής του Μακρυγιάννη;
β) Δικαιολογούν την ιδιαίτερη θέση που έχουν τα απομνημονεύματά του στη νεοελληνική πεζογραφία;
10. Ο Γιάννης Βλαχογιάννης έγραψε στην εισαγωγή του για το κείμενο του Μακρυγιάννη: “Ο Μακρυγιάννης γράφει τρόπον τινά δια της σπάθης και ουχί δια της γραφίδος”. Πώς αντιλαμβάνεστε αυτή τη φράση με βάση το συγκεκριμένο απόσπασμα;
11. Ο Γ. Θεοτοκάς γράφει για το Μακρυγιάννη: “Η διήγηση του έχει τη ζωηρότητα, το νεύρο των βιωμένων ιστοριών. Έχει μαζί και τη πείρα του ανθρώπου που ήταν παρών σε όσα αναφέρει...”. Επαληθεύονται μέσα από το περιεχόμενο του εξεταζόμενου αποσπάσματος οι παραπάνω παρατηρήσεις του Γιώργου Θεοτοκά;
12. Ο Κ. Θ. Δημαράς³ γράφει: “στο Μακρυγιάννη μιλεί ο αντίδικος κι ο λόγος του είναι ένα κομμάτι από την ζωή των αγωνιστών. Δεν αφηγείται, δεν περιγράφει, αγωνίζεται. Το πάθος του για την πατρίδα, το πολιτικό του πάθος, σφραγίζει τα απομνημονεύματα και τους δίνει έναν εντελώς μοναδικό χρωματισμό...”. Να επαληθεύσετε τις απόψεις αυτές στο συγκεκριμένο απόσπασμα.

2.2. Παραδείγματα ερωτήσεων σύντομης απάντησης

1. Πότε και από ποιον εκδόθηκαν για πρώτη φορά τα απομνημονεύματα του Μακρυγιάννη;
2. α) Πώς χαρακτηρίζεται ο λόγος του Μακρυγιάννη;
β) Ποιο είναι το βασικό χαρακτηριστικό του λόγου του Μακρυγιάννη;
3. Ποια συναισθήματα νομίζετε ότι εκφράζει στο απόσπασμα ο Μακρυγιάννης για ό,τι έχει προηγηθεί; Πώς χαρακτηρίζετε τις σκέψεις και το λόγο του;
4. Να αναφέρετε τις ενότητες και έναν επιγραμματικό τίτλο που να συνοψίζει το νόημα της καθεμιάς.
5. Ποιους συγκρίνει ο Μακρυγιάννης στην εξεταζόμενη ενότητα και ως προς τι;

³ *Ιστορία της Νεοελληνικής Λογοτεχνίας*, Αθήνα, 1965, εκδ. ΙΚΑΡΟΣ.

6. Ποια γνώμη έχει ο Μακρυγιάννης για τους Έλληνες, σύγχρονους και αρχαίους;
7. Ποια συγκεκριμένα στοιχεία του ήθους των Ευρωπαίων επικρίνει ο Μακρυγιάννης;
8. Ποια προβλήματα προκάλεσε, σύμφωνα με το κείμενο, η συμπεριφορά των Ευρωπαίων στους Έλληνες;
9. “Ο Μακρυγιάννης έχει βαθιά ελληνική ιστορική συνείδηση, όπως έχει και βαθιά θρησκευτική πίστη”⁴.
 - α) Από πού φαίνεται αυτή η συνείδηση στο εξεταζόμενο απόσπασμα;
 - β) Ποια σημεία αποκαλύπτουν τη θρησκευτική του πίστη;

2.3. Συνδυασμός ερωτήσεων σύντομης απάντησης και ελεύθερης ανάπτυξης

1. α) Γιατί νομίζετε ότι τα απομνημονεύματα του Μακρυγιάννη θεωρούνται μνημείο του νεοελληνικού λόγου;
β) Πώς αποδεικνύεται η γνώμη αυτή από το περιεχόμενο της ενότητας; Αναφερθείτε σε συγκεκριμένα χωρία του αποσπάσματος.
2. Είναι, κατά τη γνώμη σας, αντικειμενικός ο Μακρυγιάννης στην κρίση του για τους Ευρωπαίους; Να δικαιολογήσετε την άποψή σας.
3. α) Ποια ήταν, κατά το Μακρυγιάννη, η στάση των Ευρωπαίων προς τους Έλληνες και το Σουλτάνο πριν και μετά την επανάσταση;
β) Αξιολογεί, κατά τη γνώμη σας, αμερόληπτα τα ιστορικά γεγονότα;
4. Τι πιστεύει ο Μακρυγιάννης ότι πρόσφεραν οι αρχαίοι Έλληνες προς τους Ευρωπαίους και τι οι τελευταίοι προς τους σύγχρονους Έλληνες, Συμφωνείτε με την άποψή του;
5. Ποια άποψη εκφράζει για την αρετή ο Μακρυγιάννης; Να σχολιάσετε τον τρόπο διατύπωσής της.
6. Ποια άποψη εκφράζει ο συγγραφέας για την αγωγή των ατόμων και πώς την συνδέει με την ποδηγέτηση των λαών;
7. Ποια φράση του αποσπάσματος θα μπορούσε να θεωρηθεί ως επίλογος; Να σχολιάσετε το περιεχόμενό της και τον τρόπο που διατυπώνεται.

⁴ Τριαντάφυλλος Δελής: *Ερμηνευτικά σχεδιάσματα κειμένων της Νεοελληνικής Γραμματείας*, Αθήνα, εκδ. Gutenberg, 1993, σσ. 353-357.

8. Ποια γνώμη διαμορφώσατε για τον απομνημονευματογράφο;
9. Συμμερίζεστε την άποψη του Ι. Θ. Κακριδή ότι ο Μακρυγιάννης υπήρξε “μια ελληνική καρδιά” και γιατί;

2.4. Συνδυασμός ερωτήσεων αντικειμενικού τύπου και ελεύθερης ανάπτυξης

1. Α. Όσα γράφει ο Μακρυγιάννης θα τα χαρακτηρίζατε ως (να επιλέξετε τη σωστή απάντηση):
 - α) αφήγηση;
 - β) σχολιασμό γεγονότων;
- Β. Να δικαιολογήσετε την απάντησή σας.

3. ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ ΕΡΓΑΣΙΩΝ ΓΙΑ ΤΟ ΣΠΗΤΙ

1. Να σχολιάσετε τον τίτλο της ενότητας: [Τέτοι' αρετή έχουν, τέτοια φώτα μας δίνουν].
2. Σε ποια σημεία του κειμένου ο Μακρυγιάννης χρησιμοποιεί το β' πληθυντικό πρόσωπο; Σε ποιους απευθύνεται και τι νομίζετε ότι εκφράζει με αυτόν τον τρόπο;
3. Το κείμενο του Μακρυγιάννη χαρακτηρίζεται από νοηματική πυκνότητα, παρατακτική σύνταξη, λιτότητα εκφραστικών μέσων, συναισθηματική φόρτιση και ιδιότυπες λαϊκές λέξεις. Να εντοπίσετε αυτά τα χαρακτηριστικά στο απόσπασμα δίνοντας συγκεκριμένα παραδείγματα.
4. Αφού διαβάσετε το απόσπασμα από τη “Διήγηση Συμβάντων της Ελληνικής Φυλής”⁵ του Θεόδωρου Κολοκοτρώνη, να συγκρίνετε τα κείμενα και να αναφερθείτε στις ομοιότητες και διαφορές που εντοπίσατε.

⁵ Κ.Ν.Α. Α' Λυκείου, σσ. 160-183.

4. ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ ΣΥΝΘΕΤΙΚΩΝ - ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΩΝ ΕΡΓΑΣΙΩΝ

1. Να μελετήσετε με προσοχή το δοκίμιο του Ι. Θ. Κακριδή με τον τίτλο: “Μια ελληνική καρδιά (Μακρυγιάννης)”⁶ και να σχολιάσετε τις απόψεις του Κακριδή για:
 - α) την αξία του λόγου του Μακρυγιάννη
 - β) τις πολιτικές του απόψεις
 - γ) το σκοπό της συγγραφής των απομνημονευμάτων του
 - δ) την επίδραση της λαϊκής παράδοσης στο Μακρυγιάννη.
2. Αφού μελετήσετε τη δοκιμή του Γ. Σεφέρη “Ένας Έλληνας - ο Μακρυγιάννης”,⁷ να γράψετε και να παρουσιάσετε στην τάξη δοκίμιο, δίνοντας έμφαση στο θέμα: “Ο Μακρυγιάννης: Άνθρωπος στο ύψος του ανθρώπου”.
3. Να ανασυνθέσετε τη μορφή και το έργο του Μακρυγιάννη μέσα από τα ποιήματα που έγραψαν για το στρατηγό οι ποιητές:
 - α) Άγγελος Σικελιανός: “Μακρυγιάννης”,
 - β) Γ. Σεφέρης: “Μνήμη Μακρυγιάννη Κυριακή 20 Αυγούστου 1939” και
 - γ) Γιώργος Παυλόπουλος: “Το Κατώγι - Μνήμη του Μακρυγιάννη - Στον Ποιητή Γιώργο Σεφέρη Απρίλης 1969”.⁸ (Μπορείτε να εργαστείτε σε ομάδες).
4. Ο Μακρυγιάννης ανέθεσε στο λαϊκό ζωγράφο Π. Ζωγράφο να φιλοτεχνήσει μια σειρά έργων με θέμα την Επανάσταση του 1821. Να βρείτε τα έργα αυτά και να τα παρουσιάσετε στην τάξη.

⁶ Κ.Ν.Α. Α΄ Λυκείου, σσ. 197-205.

⁷ Δοκίμες, Α΄ τόμος, εκδ. ΙΚΑΡΟΣ, 1981.

⁸ Νεοελληνικά διδακτικά δοκίμια για το Λύκειο, Ν. Δ. Τριανταφυλλόπουλου, Σειρά Β΄, εκδ. Παπαζήση, σσ. 106-112.

5. ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ ΚΡΙΤΗΡΙΟΥ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

Κριτήριο για ωριαία γραπτή δοκιμασία

(45 λεπτά)

ΟΝΟΜΑΤΕΠΩΝΥΜΟ

ΤΑΞΗ ΤΜΗΜΑ

ΜΑΘΗΜΑ: Κείμενα Νεοελληνικής Λογοτεχνίας

Μακρυγιάννης: “Απομνημονεύματα”

ΗΜΕΡ/ΝΙΑ:

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ:

1. Με ποια σημασία χρησιμοποιεί ο Μακρυγιάννης τη λέξη “αρετή” στο απόσπασμα αυτό;

.....
.....
.....

Μονάδες 4

2. Να εξηγήσετε πώς αντιλαμβάνονταν ο Μακρυγιάννης τους όρους “Έλληνας” και “Ελλάς”.

.....
.....
.....

Μονάδες 4

3. “Και δεν αφήσετε κανέναν Έλληνα - πήρε ο καθένας σας το μερίδιο του και μας καταντήσατε μπαλαρίνες σας· και μας λετε ανάξιους της λευτεριάς μας, ότι δεν αισθανόμαστε”: Να σχολιάσετε τις παραπάνω απόψεις του Μακρυγιάννη.

.....
.....
.....

Μονάδες 4

4. Να βρείτε δυο μεταφορικές εκφράσεις από το κείμενο και να τις ερμηνεύσετε.

.....
.....
.....

Μονάδες 4

5. Κατά τον Λίνο Πολίτη: “Ο λόγος (του Μακρυγιάννη) είναι απόλυτα λαϊκός, δίχως ίχνος λόγιας επίδρασης, με τη ζωντάνια της προφορικής ομιλίας και τη θέρμη ενός ανθρώπου που δεν ήταν μονάχα αυτόπτης αλλά και πρωταγωνιστής των γεγονότων που ιστορεί”. Μπορείτε να στηρίξετε τις παραπάνω κρίσεις με συγκεκριμένες αναφορές στο απόσπασμα;

.....
.....
.....

Μονάδες 4